

posit Pater suum Beneficium in favorem proprie-
tatis resignare, concedit tamen filio, ut valeat de
Beneficio, quo gaudet, confidere in favorem Par-
tis sui resignationem. Ratio est, quod natacum
legatur Canon, quo istud interdicatum fuisse repre-
sentatur; quod fuisse, ut ejusmodi resignatio valeat
ante comprobetur, quippe non posse reprobari;
quasi rerum Beneficiarium indecens hereditarium
successione; & sequendum Patres non succedant in
nostram sententiam adduxit: atque inter alios
Rebussum (b), qui sic habet: Non probetur tam
Pater habere Beneficium filii: tunc quod hoc non
inveniatur expesse probandum, tam etiam, quia o-
ditum est. Ergo potius refringendum (c) Et quia
etiam hoc rerum est, ut filii befaurantur patrem,
et eis Beneficia reservent. Farinacius, Delpechus
& Cabassutus qui eos appellat, tandem quoque
sequuntur opinionem (d).

(a) L. Scripto
6. s. unde-
libri & ibi
Gloss. I. (8. t.
7. item leg.
Nam ersi 15.
s. de inofficio
reformatio-
n. t. Et L.
Inflansius. S. De-
niique. &c. Si
quis omis-
sa causa refra-
ment. &c. h
29. t. 4.

non invenimus
ne naturali, & obstante plurimum communis ipso
rum met votu, quo nimur magis intendunt, col-
lum habent viventes, & sursum bonorum post se
relinquere successores; Parentes ad bona liberorum
ratio miserationis (id est pietatis) admitti, inqui-
Lex (4). *¶* Parentum commune vatum.
Quæ ratio plurimos magni nominis Autores i

RESTITU

RESTITUTION

JUXTA S. Thomam (e), Restituere, nihil aliud esse videtur, quam iterato alii quem statuere in possessionem, vel dominium rei sua. Indeque laudatus S. Doctor sic habet: Restitutio est actus iustitia commutativa, quando scilicet res unus ab alio habetur, vel per voluntatem ejus, sicut in mutuo, vel in deposito, vel contra voluntatem ejus, sicut in rapina, vel furio. At quoniam ex simplici rei aliquacis restitutione, ipsius conscientia securitatis plerumque non consultatur sufficiens modo: & praeterea necesse est, compensari quodcumque damnum proximo, ex iusta rei istius occupatione, fuit illatum, solent Theologi restitutionis naturam istis verbis explicare (f): Restituto est rei accepta redditio, vel damni illati compensatio, seu, tandem resufo.

Præceptum restitutio[n]is est de necessitate salutis , ac potest tanquam affirmativum haberi , in eo quod , j[ur]ebat rem , quæ proprietario ablata est , vel contra ipsius voluntatem retinetur , eidem restitu[re] , seu considerari potest tanquam negativum , in eo quod prohibeat , rem alienam proprietario nolente , atque inscio retinieri .

Obligatio restitutio*n*is semper incumbit, quando peccatum est contra justitiam proximo debitam.

Cum fuit inter plurimos ejusdem furti societas , aut cuiuslibet alterius a-
ctus adversantis justitiae , omnes in solidum obligantur ad restitutionem:

Inter eos omnes, quos urgere potest restitutio*nis obligatio*, coriphæus omnium habetur, qui iniquus est rei possessor, cui deinde succedunt secundarii, qui fuerunt iustitiae perpetratae, aut detrimenti proximo illati socii atque participes, sive jubendo, suadendo, aut quoquo alio modo concurrendo.

Quando res in integra sua natura non perseverat, altera res ejusdem valoris restituenda est.

Quicumque restitutio statim debet fieri , atque potest , nec licet eam diffidere , nisi ex aliqua gravissima & justa causa .
Cum ignoratur , cui sit restituendum , deficiente , cui restitutio fiat , paucisibus addicenda est .

Neque vero sola res, quæ possidetur inique, reddenda est, sed insuper quæcumque detrimenta rei proprietario, ex ejusdem privatione, emerserunt aut postea poterunt emergere, ei sunt in integrum rependenda; sic verbi gratia Joannes, Jacobo artifici, furo surripuit ferramenta, quibus in exercenda arte sua uti confluverat, atque, ex iniqua ista dictorum ipsius ferramentorum possessione, omnem ei vitæ ex opera sua sustinendæ locum, p. integrum mensem interclusit, Joannes obligatur non tantum ad restituenda Jacobo ipsius ferramenta, sed etiam ad eidem rependandam omnem pecuniam, quæ ei obvenisset ex usu ipsius ferramentorum, si ea sibi potuissent adhibere.

Ut fama atque bonum nomen speciem boni pretiosioris & excellentioris constituant auro , argento , ceterisque ejusmodi thesauris , eorumdem restitutio arctiorem ac prolsus necessariam inducit obligationem ; eique , quantum possibile est , fieri debet , cui pretiosa ista bona ablata sunt per calumniam aut per obrestitutionem , per furtum , aut per aliam iniquam viam , quæcumque tandem esse possit.

Nullus differendi finis esset, si, quidquid materiam restitutionis attinet, hic loci

loci recensere aggrederemur; aliunde vero se se , quasi iterato sermone , legentibus offerrent plurima ea de re principia , quæ copiose tractata passim recurrent in 224. Decisionibus , ex quibus præsens iste titulus conflatur . Istud tantummodo volumus imprimis observari , nimirum istam materiam plurimum omnino referre ad fidelium salutem , præterea propriam omnium hominum , cuiuscumque status sint atque conditionis , esse omnino considerandam ; hoc est , perinde pertinere ad Reges , sicut ad eorum subditos ; ad Magnates , quemadmodum ad viros de plebeis face , ad locupletes , & ad egenos : ad Magistratus , Judices , cæterosque homines forenses , ad Mercatores , Negotiatores , Artifices , Domini nos atque Dominas : Domesticos , Viros Ecclesiasticos , & personas Religiosas ac fœculares ; uno verbo quacumque personas , personarumque conditiones , nulla adhibita exceptione . Quoniam ut omnibus Hominibus incumbit , quacumque christianam charitatem decent , mutuis ad invicem officiis prosequi ; ita eosdem necesse est invigilare , erga se se invicem observandis regulis christianæ justitiae ; quibus interdicuntur , ne bonum alienum injuste accipiantur , aut detineantur , neque etiam proximo derimenti quidquam importetur .

Attamen ex omnibus obligationibus, quibus astringuntur Christiani, qualque præscribit Divina Lex, solam restitutionis Legem reperire est, quæ perperam omnino custodiatur, adeo dira habendi cupidine moveantur, quotquot Religio-nis amore, propriæ salutis studio parum afficiuntur. Facile comprimuntur, quos ea de re, bona timidaque indeo offert, conscientia stimuli; conquerun-tur, & undequaque quærentibus occurruunt infinitæ nimis, eæque prorsus futile-s causæ pessimumdæ tanta obligatio[n]is: ac sæpe contingit, non eam ante agnoscí, quam cum vitæ finis instare sentitur. Quin etiam innumeros videas, qui falso, ea in materia, pro vero præsumentes, alienis divitiis locupletes animo tranquillo miserrime moriuntur: atque, quod moveat majorem admirationem, ipsis Divitibus Magnatibusque, præ cæteris, incommodo est restitu-tionis necessitas, cui vix ac ne vix quidem unquam cedunt, præsertim vero, cum iis liberi sunt, quos animo habent aut intra conditionis statum sustine-re, aut etiam cunatauta pecunia ad gradum superiorum extollere. Et multi sunt inter eos, quos summa rerum angustia undequaque invaderet, si quidquid rei male partes possident, omnino restituerent, quemadmodum olim dixit quidam Ethnicus sapientia sua commendandus, cum de Principibus sermonem haberet (a): *Si Principes justitiam sequi velint, ac suum cuique restituere, quod vi-erunt, & armis occupaverunt, ad casas & egestatem revererentur.*

Ex dictis sequitur, summo admodum ac magis ordinaria saluti impedimento esse, iniquam rei alienæ possessionem: indeque etiam Confessarii, quibus animo est, digne fungi suo ministerio, grave proflus atque omino intricatum affterri negotium. Eaque potissimum de causa, ut penitus edocerentur, animoque magis obfirmato resisterent injustitiae, & eorum expugnet pertinaciam, qui crimen injustitiae admittunt, Concilia, Patres, atque in primis S. Augustinus tantopere commendaverunt arctissimam restituendæ rei alienæ necessitatem.

Verum, quod lugere satis non possumus; illud est nimis, quod proxime elapsi sæculo occurrerint Doctores mendacii atque iniquitatis, a quibus per vulgata sunt decisiones iis potissimum faventes, qui rem alienam iniqua possessione detinent, & prætextis falsis causis, se se ab obligatione restituendi omnino eximi contendunt. En decisiones, quæ præsentem materiam proxime atque immediate attingunt, quam hic loci sumus fusori stilo prosecuturi, iis vero statim adjungetur propria sua censura, qua singula notatae ac proscriptae sunt ab Illusterrimis Cleri Gallicani Antistitibus, in suis Comitiis generalibus, anni millesimi septingentesimi: quæque legitur in Titulo X. in quo de furto tractatur.

P R O P O S I T I O X L V I I I

Non tenetur quis sub pena peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca furtæ; quantumcumque sit magna summa totalis.

C E N S U R A

P R O P O S I T I O X L I X.
Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem ieiunis damni illati.

Respondemus, Bertulfum non obligari ad restituendos fructus, quos de predicto iugero vinces suos effectis, si quandiu eodem fuit potitus, bona fidei possessor extiterit. Ratio est, quis bona fidei possessor, inquit Lex (a) in percipiendis fructibus id juris habet, quod Dominis praeditorum tributum est. Et ut iterum fert alia Lex (b): Bona fides tantumdem possident prestat, quantum veritas, quod diversi Re- guli Jur. antiq. 1.50. tit. 17. Lex impeditum non est.

(a) Leg. Qua-
si. 5. 1. fi.
bus id juris habet, quod Dominis praeditorum tributum est. Et ut iterum fert alia Lex (b): Bona fides tantumdem possident prestat, quantum veritas, quod diversi Re- guli Jur. antiq. 1.50. tit. 17. Jamvero possessor bona fidei dicitur, quicquid ex legitima aliqua causa putat, se pro proprietatis fundi, quem possidet; sive cum emerit, exifimans, eundem iure proprietatis cedere venditori, sive eum, vel ex donatione, vel ex aliquo alio justo titulo, fuerit conferatus: de cetero nihil edocet de jure, quod vero illius proprietario suffragabatur.

Si Bertulfus igitur in isto casu constitutus sit, cum nullatenus urget restituendorum fructuum obligatio, ut habetur iam ex allegatis jamdam legibus, quibus iuravat istam tertiam annectere (c): Bona fidei emptor non dubie percipient de fructibus etiam ex aliena re, suas interim facit, non tantum eos, qui diligenter opera eius perverunt, sed omnes, quia quod ad fructus attinet, loco Domini penit. (d)

At vero, si Bertulfus dictum vineae jugerum mala fide possederit, ex conscientia tenetur, ad fructus quicunque perceptos, aut restituendos ipsi Raimundo, aut iusto pretio eodem exequandos:

Certum est, malo fidei possessore, omnes fructus soleat cum ipsa re prestat. Sic Lex decernit (d), sic iubet & ipsiusmet sequitur naturalis dictamen.

C A S U S VI.

HERMANUS emptor sibi quendam domum, quam sibi venditoris propriae esse putabat, per biennium bona fide possedit. Leander vero de longo itinere redux ipsius possessionem obturbavit, itemque ei intulit, ut ab eo eadem evinceret. Causa per annum integrum acta Hermanus tandem de possessione dejectus est, dato ei predio recurrendi ad suum venditorem, ab eodemque rependi cum premium istius domus, cum litis impidea, ceterorumque damnorum sibi illatorum accessiones. Quia de re petitur, utrum Hermanus teneatur ex conscientia, ad referendum redditum, qui ex eadem anno tertio elocata provenit, .

Videtur, cum ad ejusmodi restitutionem prorsus obligari: siquidem deferit ab ipsa die, qua Leander incipit ipsius possessionem oblatre, remanere possessor bona fidei. Videtur autem ex altera parte, cum ab ipsa restitutionis necessitate omnino eximi. Quanquam enim vero iure contenti posuit, eum ab isto tunc temporis momento cessasse remanere bonas fidei possitorem, nihilominus constat, non ideo factum suisse malae fidei possitorem, atque tunc ceperit ad summum evadere possitorem, non bona fidei, quod medium quiddam constituit in bonam fidem, ac malam fidem, cui præterea potest addi, etiam post hanc intentam in eo bonam fidem perseverasse, properea, quod ipsi possitatio Leandri legitime vila non fuerit, neque ullus juris fundamento innixa, & sibi succurrere ratus sit justus proprii juris tenui di propagundi rationes atque defensiones?

R E S P O N S.

Ipsius aquitatis est, ab Hermanno referit Leandro, quos percepti proventus ex elocata domo, de cuius possessione decedit, qui quidem computandi sunt ab ipsissima die, qua Leander incipit suam petitionem apud Judices instituire, neque potest quicquid Jux, qui integer rerum estimatur est, ab ejusmodi lege restitutoris sum efficere immisum. Quanquam enimvero concedetur, eum remansisse, quam diu causa acta fuit ac discussa, bona fidei possitorem, iste bona fidei nihil quidquam posset juvari: siquidem ei vis inesse nequeat, ut etiam noceat vero proprietario, qui egit in repetendum ius suum: quod quidem evidenter demonstrare est ex istis verbis, quae feruntur in Lega (e); Litigator villus, qui post con-

ventionem rei incumbit alieno, non in sola rei redditione tenetur, nec tantum fructuum prefationem eorum quos ipse percipit, agnoscit; sed etiam eos, quos percipere potuisse, non quos cum redigibili confitat exsolvat, ex eo tempore, ex quo re in judicium dedulta, scientiam male fidei possessoris accipit. Habetus ex digesto aliam quoque legem, in qua idem enunciatur (f).

Operis pretium est observare, quantum pertinet ad proutus, qui per vices accrescunt accipiantur: quales sunt obventiones portoria, Baci, aut fructus elocata domus: quod obtinuit ipsa die, qua petit apud Judices agitur, illius tertii fieri proprium qui bona fide detinet. Adeo ut, si contingat, ipsius possessionem, medio solutionis tempore jam elatio, obturbari, ac deinde de possessione locata domus exturbari, media pars debita, per trimestri dominus conductit tempore pensionis eidem iure legitimis adjudicetur.

C A S U S VII.

A U B E R T U S & Jacobus cum in bona Arnoldi ab intestato, vel ex testamento succederent, & Albertus absbet ab annis decem & amplius, ex quibus in Indiam habet peregrinationem: Jacobus accepit sibi universam hereditatem, & eadem per biennium, bona fide gavilus fuit: ipse pro certo habens, Aubertum, de quo nihil ab ejus digesto auditum fuerat, obiisse. Sed viator iste tandem redux, petit a Jacobo, non sibi tantum reddi debitat hereditatis portionem, verum præterea quicunque fructus, qui ex eadem provenirent. Jacobus animo pertendit, siquidem bona fide possessor extiterit, ex solo bone fidei possessionis titulo, sibi praedictos fructus tamquam proprios ad vere suos accipit. Numquid iuri, quod sibi vindicat, ex aliqua ratione non succurritur?

R E S P O N S.

Quam superius constitutimus in dissolvendo causa Bertulfus, a regula generali excipiens est caus duorum coheredum sive ex testamento, sive ab intestato, in quo alio absente, ab altero, qui sibi singularem obiisse, invaduntur universa hereditatis bona, & quasi faventis sibi fortuna privilegio, vindicantur. Neque enim bona sua fide quidquam juvarunt, ut sibi subducatur a necessitate restituendi sibi coherredi reduci non tantum debitam hereditatis portionem, sed etiam quicunque proveniens, quos inde percepti. Atque istud omnino Lex præcipit, quæ concipitur istis verbis (g): Coheredibus divisione inter fieri, cum ei percepierit, inquit Lex (a), bona fidei autem possitores, maxima quoniam solo separati sint. Quod locum sicuti obtinet, quanquam istius frumenti delecti fructus in ipso etiam remansent, neccidit ab Alphao collecti sūnt, quemadmodum Liquidum a. p. secundum est ex duabus aliis legibus, quorum prior illis verbis enunciatur (b): Etiam prius quam percipiat (fructus) statim ubi a solo separari finit, bona fidei emptori fint.

(c) L. Si fidei
causas 1. ff.
quibus modis
ipsius bona
fides, ant quoniam
ab eo non ac-
quiri corundem
Dominum: at vero si eos possidet
ex extulerit oneroso, verbis gratia, ex eo quod emerit
fundum, qui eos producit, ab ipso acquiri corum
proprietaem per illud duntaxat spatium tem-
poris, per quod dicum fundum bona fide possidet,
ut expressis verbis se tur in una quadam lege, quam
in sexta decisione citavimus (d). Veum ubi pri-
mum deinceps ipsius bona fides, istos fructus non
potest jam suos facere, & corundem Dominio de-
cidit. Atque in eo (enī) accipienda est Lex (e), in
qua fertur, non acquiri Dominum, nisi fructu-
um, qui ex industria producuntur, non eorum ve-
to, qui naturales appellantur. Enim vero citata
Lex de eo potissimum intelligitur, qui possidet ab
eius titulo fundum, ex quo fructus isti naturales
procreantur: aut qui eundem non detinet, nisi vi
tale aliquid gratuitum.

Quibus potest. Respondemus, si Alcinius res in praesenti specie, quam dictuimus, memorata, aut fini titulo, aut cum gratuito tantum titulo, possidet, qualis est titulus ex donatione, ab ipso non acquisitum esse, quoniam accidit, ex parte silvae Dominum: utpote species ista fructus, frumentum naturalium naturam fortatur, neque ullam culturam exigat, nec ullum alium laborem, quam
de ea cœdenda infundens est. At vero si quis possit titulus onerosus deferit, qualis est
titulus ex empione, ejusdem silvae Dominum
consecutus est, siquidem, ut supponitur, exirete
bona fidei possessor, atque in eo calu locum omnino
habet illa regula Juris (f): Cum de lucro duorum que-
ritur, melior est causa possitentis: Verum si desiderit veris regi-
bus ipsius bona fides, ant quoniam ab eo percepientur
fructus, quos de illa calua silva accepit, non sunt,
ut patuerit eodem illo jure suos efficiere, ac pro-
inde obligatio importatur eorumdem restituendo-
rum Theogeni, cui in eo calu himal cum fu-
ndo eodem proprietatis iure accidunt. Siquidem,
cum illi fundo adhuc inhærent tempore, quo cel-
lavit ipsius bona fides, ejusdem partes esse conser-
vantes: iuxta isthac verba Legis (g): Fructus pendentes
par. fin. ff. de rei
pars fundi videntur: adeo ut ei tantummodo copia vinaeat.
(g) L. Fructus
7. ff. solito ma-
trim. l. 10. t. 1.
l. 1. ff. de rei
pars fundi videntur:
atque ut ei tantummodo copia vinaeat.

(f) Leg. 168.
s. 2. ff. de di-
stribu-
tio-
ne
fructus
ipsius bona
fides, ant quoniam
ab eo non ac-
quiri corundem
Dominum: at vero si eos possidet
ex extulerit oneroso, verbis gratia, ex eo quod emerit
fundum, qui eos producit, ab ipso acquiri corum
proprietaem per illud duntaxat spatium tem-
poris, per quod dicum fundum bona fide possidet,
ut expressis verbis se tur in una quadam lege, quam
in sexta decisione citavimus (d). Veum ubi pri-
mum deinceps ipsius bona fides, istos fructus non
potest jam suos facere, & corundem Dominio de-
cidit. Atque in eo (enī) accipienda est Lex (e), in
qua fertur, non acquiri Dominum, nisi fructu-
um, qui ex industria producuntur, non eorum ve-
to, qui naturales appellantur. Enim vero citata
Lex de eo potissimum intelligitur, qui possidet ab
eius titulo fundum, ex quo fructus isti naturales
procreantur: aut qui eundem non detinet, nisi vi
tale aliquid gratuitum.

R E S P O N S.

Est tamen obversandum, cum in praesenti causa, tum in aliis ejusmodi, qui in ea materia paupi occurrit, fructuum restitucionem non intelligandam esse, nisi deductis impensis negligario adhibitis illam percipiendis: quales sunt impenitae seminum, & agrorum excludorum, & alii lumperi, qui conseruantur in colligendos fructus, eodemque conservandos: que-
madmodum alibi obseruavimus. Ut enim fuit Lex (K): Fructus eos esse confit, qui deducta impensa supererunt. Id est, hoc fructuum nomine & litium ex-
continetur, inquit alia Lex (f), quod iustis sum-
ptibus deducti, superest, quod eo magis aquita-
mentum est, quod ipsi etiam possitorem
malae fidei illa deductis impensarum ultra tri-
buatur (m): Fructus intelligentur, deductis expensi-
que, quare renderuntur, cogenaorum, conservandorumque

g. 1. ff. de rei
pars fundi videntur:
atque ut ei tantummodo copia vinaeat.

gratia fuit, quod non solum in bona fidei possitibus
naturali ratio expolulat, verum etiam in praesentibus,

C A S U S VIII.

A S P A S I U S , cum quatuor arationum jugera, per annos tres aut quatuor ex titulo earumdem donationis in gratiam suam praefit; bona fide possit, Romanus et Nova Francia reverus ipsius possessioni oblitus, atque ea de re actionem apud Judices intendit, ipsa jam incepta messe, & iuramentis jam decisis de media dictorum Jugera parte, quorum delecti fructus, passimque per agrum dispersi etiam jacebant. Aspasius postmodum caula cedidit, & ex pronunciata sententia, tum possesso, tum proprietas fundi Romano vindicata sunt: deinde petiit ipse Romanus ab Aspasio, sibi restitui frumenta, quae ex anno, quo actionem intendit, percepta fuerunt. At vero, quoniam Aspasius non eum expertus est possessioni sue obli-
scitatem, quam in ipso tempore, quo colligendis agrorum fructus operam datur, contendit, sibi induci conscientia, restituendorum corumdem obligationem. Nonne jus ei faverit?

R E S P O N S.

Defrumentum nondum defecto, quo tempore Romanus intendit actionem, nulla est omnino controversia. Ut namque fructus, quamdui fundo inhaerent, in partem ipsius fundi contentus venire, cum Aspasius causa cecidit, tenetur ad eos simul cum quatuor arationum jugera, de quibus qualiter moverat, restitutus.

At non eadem est conditio de frumentis, quam deciderat de duobus jugis, antiquam ei Romanus quidquam controversia movit. Eo enim ipso quod fructus a proprio fundo disjunguntur, partes ejusdem esse nulla ratione sententia. Adeoque frumentum delectum legitimis iure cedit Alphao, quippe qui bona fide possit, etiam omnium extaret, quo tempore illud idem demeluit: Julianus ait: fructus tunc fieri, cum ei percepierit, inquit Lex (a), bona fidei autem possitores, maxima quoniam solo separati sint. Quod locum sicuti obtinet, quanquam istius frumenti delecti fructus in ipso etiam remansent, neccidit ab Alphao collecti sūnt, quemadmodum Liquidum a. p. secundum est ex duabus aliis legibus, quorum prior illis verbis enunciatur (b): Etiam prius quam percipiat (fructus) statim ubi a solo separari finit, bona fidei emptori fint.

(c) L. Si fidei
causas 1. ff.
quibus modis
ipsius bona
fides, ant quoniam
ab eo non ac-
quiri corundem
Dominum: at vero si eos possidet
ex extulerit oneroso, verbis gratia, ex eo quod emerit
fundum, qui eos producit, ab ipso acquiri corum
proprietaem per illud duntaxat spatium tem-
poris, per quod dicum fundum bona fide possidet,
ut expressis verbis se tur in una quadam lege, quam
in sexta decisione citavimus (d). Veum ubi pri-
mum deinceps ipsius bona fides, istos fructus non
potest jam suos facere, & corundem Dominio de-
cidit. Atque in eo (enī) accipienda est Lex (e), in
qua fertur, non acquiri Dominum, nisi fructu-
um, qui ex industria producuntur, non eorum ve-
to, qui naturales appellantur. Enim vero citata
Lex de eo potissimum intelligitur, qui possidet ab
eius titulo fundum, ex quo fructus isti naturales
procreantur: aut qui eundem non detinet, nisi vi
tale aliquid gratuitum.

Quibus potest. Respondemus, si Alcinius res

in praesenti specie, quam dictuimus, memorata, aut fini titulo, aut cum gratuito tantum titulo, possidet, qualis est titulus ex donatione, ab ipso non acquisitum esse, quoniam accidit, ex parte silvae Dominum: utpote species ista fructus, frumentum naturalium naturam fortatur, neque ullam culturam exigat, nec ullum alium laborem, quam
de ea cœdenda infundens est. At vero si quis possit titulus onerosus deferit, qualis est
titulus ex empione, ejusdem silvae Dominum
consecutus est, siquidem, ut supponitur, exirete
bona fidei possessor, atque in eo calu locum omnino
habet illa regula Juris (f): Cum de lucro duorum que-
ritur, melior est causa possitentis: Verum si desiderit veris regi-
bus ipsius bona fides, ant quoniam ab eo percepientur
fructus, quos de illa calua silva accepit, non sunt,
ut patuerit eodem illo jure suos efficiere, ac pro-
inde obligatio importatur eorumdem restituendo-
rum Theogeni, cui in eo calu himal cum fu-
ndo eodem proprietatis iure accidunt. Siquidem,
cum illi fundo adhuc inhærent tempore, quo cel-
lavit ipsius bona fides, ejusdem partes esse conser-
vantes: iuxta isthac verba Legis (g): Fructus pendentes
par. fin. ff. de rei
pars fundi videntur:
atque ut ei tantummodo copia vinaeat.

(g) L. Fructus
7. ff. solito ma-
trim. l. 10. t. 1.
l. 1. ff. de rei
pars fundi videntur:
atque ut ei tantummodo copia vinaeat.

R E S P O N S.

Est tamen obversandum, cum in praesenti causa, tum in aliis ejusmodi, qui in ea materia paupi occurrit, fructuum restitucionem non intelligandam esse, nisi deductis impensis negligario adhibitis illam percipiendis: quales sunt impenitae seminum, & agrorum excludorum, & alii lumperi, qui conseruantur in colligendos fructus, eodemque conservandos: que-
madmodum alibi obseruavimus. Ut enim fuit Lex (K): Fructus eos esse confit, qui deducta impensa supererunt. Id est, hoc fructuum nomine & litium ex-
continetur, inquit alia Lex (f), quod iustis sum-
ptibus deducti, superest, quod eo magis aquita-
mentum est, quod ipsi etiam possitorem
malae fidei illa deductis impensarum ultra tri-
buatur (m): Fructus intelligentur, deductis expensi-
que, quare renderuntur, cogenaorum, conservandorumque

g. 1. ff. de rei
pars fundi videntur:
atque ut ei tantummodo copia vinaeat.

tur, illud restituendi, per quod ex perceptione frumentorum rem suam ampliavit, nedium ipsius bonae fidei merces tributatur, quin imo pena irrogaretur: propterea, quod ista obligatio importaret ei plurimos scrupulos, ingentemque omnino ambages, cum nempe discutendum foret, quidnam potissimum emolumenti sibi comparare potuisse, quamdiu predictorum fructum perceptione fuisset potitus; quippe vel etiam ex bona sua fide non potuerit diligenter adhibere, in distinguendo predictum emolumento ab eo, quod ex aliis suis bonis fuisset consecutus: cum utrumque promiscuum nihil quidquam ad eam rem animum attendens habuerit.

In quibus potissimum gravioribus momentis ista altera opinio innitur, que procul dubio sunt minime repudianda, & ejusmodi esse nobis videntur, qua candem reddant probabilem. Nihilominus, perpendit illis nequequam immorantes, existimamus, adhucendum esse priori, utpote quae conscientia tutori ratione consulat; & ad veritatem proprius accedere videatur. Ita ceterum Author Colloquiorum Petrocoricensium (a).

C A S U S X.

BERTRANDUS, per biennium cum sex mensibus bona fide posset virginti jugera caducis sylva, & unum magnum, quae propria erant Barnabæ, qui quidem, postquam certissimis monumentis probavit, se eorum esse verum proprietarium, eorumdem possessionem pleno iure repetit. Bertrando accelerare ex cæsione predictæ sylva, & ex captura picciæ de dicto flagro mille ducentæ libras, quas augeri atque ampliari curavit in commercio faciendo, ex quibus et tandem, lucrum reddit quadrangularum librarum. Barnabæ ab eo petit, non sibi tantummodo reddi mille ducentæ libras, tanquam iustum pretium venditionis fructum sui fundi, & estimationem eorum, ex quibus fortunatus duxerat, sed præterea exiguitate lese reterri quadrangularis libras, quae ei, ex 1200. libris in commercio positis, obvenirent. Num Bertrandus obligatur ad restituendas præfatas quadrangularis libras?

R E S P O N S.

Respondemus, non obligari Bertrandum, ad restituendas quadrangularis libras, quas, ex mille ducentis libris in commercio positis, consecutus est.

Verum namque est, iuxta tūtiorem, ac probabiliorēm opinionem ei induci obligacionem eorum restitutorum Barnabæ, que ipsius rei accepterat ex perceptione fructum de cæsione virginti jugera sylva cædæ, & de captura picciæ stagni. At dissimile proflus iudicium ferendum est de quadrangularis libras, quas lucratus fuit ex mille ducentis libris, sufficiunt, ab eo ad Barnabam referri iustum pretium fructum, quos perceptit. Cuius rei ratio est, quod lucrum quadrangularum librarum ex industria sua dumtaxat fuerit consecutus; non vero de fundo, cuius possessione gaudebat; nec istud emolumenitum haberi possit, tanquam proprius ac naturalis fructus mille ducentarum librarum; siquidem, ita docet S. Thomas, pecunia ex sua natura sit sterilis. Quod etiam locum habet, quanquam Bertrandus male fidei possessor exitisset. Præterea monendum est, quod etiam Bertrando jus concedi, deducendarum legitimatarum impeniarum, quas impedit in colligendis ac percipiendis præfatis fructibus, & detrahendis quoque justæ mercedis, quæ ipsius tunc curæ, tum labori rependenda est. Quæ nostra decisio omnino contentanea est Legi, quæ sic habet (b): Si rem diffiraxit, & ex precio rem aliam comparavit, veniet pretium in petitionem hereditatis; non res, quæ in patrimonium suum convertit. (c).

C A S U S XI.

SEMPRONIUS Nauta anno proxime elapo deducens, pericolo & damno Nauti, naviculam quamdam sarcinæ proflus opulentissimis onerata, sacculum adamantium impolitorum plenum, animo ejusdem sibi retinendi, clanculum surripuit. Post diu ab illinc dies horrendum in modum saeviens

dis, & meliorandis quatuor jugeris vinearum; nentiam vero eas impellas, quas fecisset aut oblectamentum sui causa, aut proprii commodi, quæque omnino forent supervacaneæ.

Quæ Decisio verbis expressis habetur in Legi quadam de Codice Justiniani, in qua Gordianus Imperator ea de re sic loquitur (a): Male fidei possessor eius, quid in rem alienam impendit, non eorum negotium gerentes, quorum res est, nullam habent repetitionem, nisi necessarios sumptus fecerint. Sit autem usiles, scientia eis permititur, sine loctione prioris status rei, eorū auctoritate.

C A S U S XIV.

GUILRALDUS quondam Parochus de S. Guitario, cum suam Curam pure ac simpliciter dimisisset, de eadem ab Episcopo fuit Fulcrando provisum. Guiraldus, qui in eadem Parochia domiciliū habet, & qui iampridem erga Fulcrandum omnino male animatus est, sic egit iuri sermonibus, infestigationibus & occultis artibus, ut non illum ab eo confidentiam ipsius Parochianorum alienaverit; sed etiam Matricularios induxit, confessionem depositi, & promittit, futurum, ut dictum jugerum, abjecta omni cunctatione, restituturus sit. Verum Confessarius vult eam ei obligationem facere, nimurum ut, quod Julianus inde fibimetis comparavisset, lucrum præterea rependerat. Quod penitus abnuit Nebridius causam scilicet dicens, quod, cum dictum fundum reliquerit inculatum, nullus de eo fructus percepit. Quæ de quaestio habetur, num Confessario possit probari allegata ejusmodi excusatio?

R E S P O N S.

Constat, a Confessario Nebridii, quam caufam iste prætendit, penitus esse repudiandam; & obligationem ei inducandam esse, restituendi Justino non solum jugerum fundi, sed quoque habet; sed quocumque præterea lucrum, quod (deductis expensis) de eo consequi legitime potuisse, si illud in possessione sua habauisset: Quod omnino patet ex quadam Lege Digesti (c), quæ verbis expressis ita fert: Generaliter autem, cum fundis affinitatis quæritur, confit animadversori debere, non an male fidei possessor fructus sit, sed an peccator frui potuerit, si ei possidere licuisset.

(d) Leg. Fru-
dus 33. II. cod.
tit.

Idem quoque alia Lege declaratur (d), quæ ea de re non minus luculentem habet: Fructus non modo percipit; sed & qui percipi honeste potuerunt estimantur sunt. Et vero si præfata Legis ipsius sequitur naturali congruentia, ut nihil egeni conquisiti aliunde rationum momentis præterea confirmari: quippe nihil magis iustum repertus possit aut animo excoxitari, quam rem alienam non iustum restituere; sed præterea, quod illatum fuit proximo, detrimentum omnino refarcire; sicut in proposito casu, in quo Nebridius ex violentia sua usurpatione, aut sua fraude Justinum defraudavit fructibus, quos suos fecisset de proprio fundi sui jugero, si ei possidere & excolare licuisset. In cunctis ergo possestis malæ fidei prædicto ex conscientia necessitas præstande damni compensatiovis juxta estimationem habendum, non quidem ratione servata facultatum atque industræ iniqui istius possestis, sed legitimi duntaxat proprietati ac Domini.

Quam sententiam Sylvius (e) plurimum tueretur probat authoritate S. Thomæ (f), qui ea ratione sic loquitur: Quedam vero res sunt, quarum ius non est earum consumptio; & tales habent usum frumentorum, sicut domus, & ager, & alia būsumedi; & id si quis... domum alterius vel agrum per usum extoriset; non solum tenetur restituere domum, vel agrum; sed etiam fructus inde perceptos; quia sunt fructus verum, quarum aliis est Dominus; & id ei debentur. Et iterum alibi (g): Quicunque dannificat aliquem, videtur ei aurore id, in quo ipsum dannificat. Damnum enim dicitur ex eo, quod aliquis minus habet, quam debet habere.... & ideo homo tenetur ad restituendam ejus, in quo aliquem dannificavit. En quomodo Doctor Angelicus habet, & in alio quoque loco addit (h), ordinarie loquendo, non aliam obligationem esse, quam rei alienæ, quæ detinetur, restituendæ; nisi forte per detinendum talis rei, after sit dannificatus amitteret aliquod de bonis suis. Tunc enim tenetur ad recomponendum documentum.

Pontus Tom. III.

X nario-

(b) Leg. Sed
eff. Leg. 25.
§. 1. ff. de ha-
red. peti-
tione.

(c) Colloq.
Petrocor. t. 5.
colloq. 7. q. 2.

(d) Leg. Syl-
vius colloq. v.
Utria. I.
(e) S. Thom.
2. 2. q. 78. 2. 3.

(f) Id ibid. q.
62. art. 4. in
corp.

(g) Id ibid. q.
62. art. 4. in
corp.

(h) Id ibid.
eff. q. 78. art.
3. in corp.